

Часопис из области економије
менаџмента и информатике
Година 2017, волумен 8, број 1, стр. 17-30

Journal of Economics, Management
and Informatics
Year 2017, Volume 8, Number 1, pp. 17-30

Прегледни рад/ Reviewing paper

УДК/UDC: 005.336.1:657.63
005.336.5:004

DOI: 10.5937/bizinfo17010171

УЛОГА КОМПЈУТЕРИЗОВАНОГ РАЧУНОВОДСТВЕНОГ ИНФОРМАЦИОНОГ СИСТЕМА У ОТКРИВАЊУ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ГРЕШАКА И ПРЕВАРА

THE ROLE OF COMPUTERIZED ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM IN DETECTING ACCOUNTING ERRORS AND ACCOUNTING FRAUD

Милена Илић¹

Висока школа струковних студија за информационе технологије (ИТС),
Београд

Светлана Анђелић

Висока школа струковних студија за информационе технологије (ИТС),
Београд

Резиме: У пословним организацијама важну улогу игра рачуноводствени информациони систем, који црпи податке и информације од других информационих система, али једнако и дели своје податке и информације са другима. Рад приказује улогу једног таквог система у спречавању настанка ненамерних рачуноводствених грешака, у обезбеђењу и анализи података за интерне и екстерне кориснике на основу којих ће ненамерне рачуноводствене грешке бити уочљиве, односно намерни покушаји рачуноводствених превара документовани и препознати. Поред софтвера, хардвера и телекомуникација као саставних делова компјутеризованог рачуноводственог информационог система, важну улогу у детекцији грешака и покушаја преварних радњи у рачуноводству, играју управо људски ресурси. Од пресудне је важности висок степен познавања

¹ milena.ilic@its.edu.rs

рачуноводствене теорије и праксе, прописа и начела, али и етичност људи као елемента рачуноводственог информационог система као и корисника добијених информација. Проблем истраживања рада је улога компјутеризованих информационих система у спречавању настанка рачуноводствених грешака и лакшој детекцији намерних преварних актова. Истраживање аутора се базира на прегледу доступне литературе која се односи на информационе системе и рачуноводствену праксу, прикупљању података о проблему истраживања и дискусији о пронађеним чињеницама.

Кључне речи: *рачуноводство, рачуноводствени информациони систем, информационе технологије, рачуноводствене грешке, рачуноводствене преваре*

Abstract: *The accounting information system plays an important role in business organisation. The paper presents the role of such system in preventing inadvertent accounting errors, in providing data and analysis for internal and external users on the basis of which the inadvertent accounting errors should be visible or deliberate attempts at accounting scam documented and recognized. In addition to software, hardware and telecommunications as part of computerized accounting information system, an important role in the detection of errors and attempts of fraudulent acts in accounting play human resources. It is crucial that employees have a high level of knowledge of accounting, both theory and practices, regulations and policies, but also ethnicity of people which makes an element of the accounting information system and ethnicity of users of obtained information. Problem of research work is the role of computerized information systems in preventing accounting errors and easier detection of intentional fraudulent acts. The study of authors is based on a review of available literature relating to information systems and accounting practices, gathering data on the problem of research and discussion on the facts found.*

Key words: *accounting, accounting information system, information technology, accounting errors, accounting fraud*

1. УВОД

Стратешко опредељење предузећа, одређено општом стратегијом и пословним и функционалним стратегијама, дефинише његово половање директно, али и индиректно формирајући свакодневне активности и радне задатке запослених. Како је предузеће организована целина са предефинисаним пословним функцијама које чине људи, опрема и процеси односно методологија и процедуре на основу којих људи користећи различиту опрему остварују своје радне задатке, задатак менаџмента предузећа и његових принципа је да пронађу начине да

учинак људи и опреме буде што већи, односно да се повећава продуктивност до својих крајњих граница.

Резултат промишљања о повећању продуктивности и радне ефикасности унутар предузећа јесте и употреба различитих информационих система. У зависности од избора предузећа, говоримо о појединачним информационим системима који подржавају различите пословне функције као што је финансијака, продајна, рачуноводствена и слично, или у оптималном сценарију о јединственом информационом систему који је наравно базиран на рачунарима.

Техничко-технолошки развој као неминовност која је саставни део технолошког окружења у оквиру ког функционишу предузећа у кохабитацији са научним установама, пословним кластерима и инкубаторима, намеће као предуслов успешности предузећа коришћење различитих иновација које долазе споља, али и обавезу пре свега да свако предузеће повећа свој коефицијент иновација и да иновира своје производе и услуге, процесе, опрему, тржишта, знање ...

У оквиру пословних организација постоје различити информациони системи као подршка пословним функцијама, повезани заједничким елементима и циљевима, који спроводе различите интерактивне односе као и саме пословне функције, те су у међусобној корелацији. У зависности од отворености принципа према информационим технологијама, информациони системи могу бити и засновани на рачунарима, а као такви могу бити неинтегрисани у првом случају, али и интегрисани у јединствен информациони систем, што је засигурно боља пракса.

Део спремности предузећа да користи бенефите развоја информационих технологија је и прибављање подршке својим пословним функцијама у виду компјутеризованих информационих система. Захваљујући компјутеризованим информационим системима, смањује се могућност прављења грешака у пословању, мислећи притом на грешке које праве запослени, односно људски фактор, али не само на ове грешке, већ и на криминалне радње и преваре у вези са финансијским извештајима предузећа.

Предмет истраживања овог научног рада односи се на везу између компјутеризованих информационих рачуноводствених система и рачуноводствених грешака или преварних, криминалних радњи. Уз помоћ секундарних истраживања аутора рада и анализа, биће тестирана хипотеза која се односи на претпоставку да је лакше спречити настајање рачуноводствених грешака и лакше детектовати намерно изазване

преварне радње уз помоћ постојања компјутерских информационих система, него без њих.

Наравно, нису само компјутеризовани информациони системи довољни да би предузеће пословало кроз добре пословне праксе. Кључно за друштвено одговорно пословање предузећа и поштовање етичких и правних норми, јесте етичност његових запослених извршиоца, менаџера и самих принципала, као и њихова стручност.

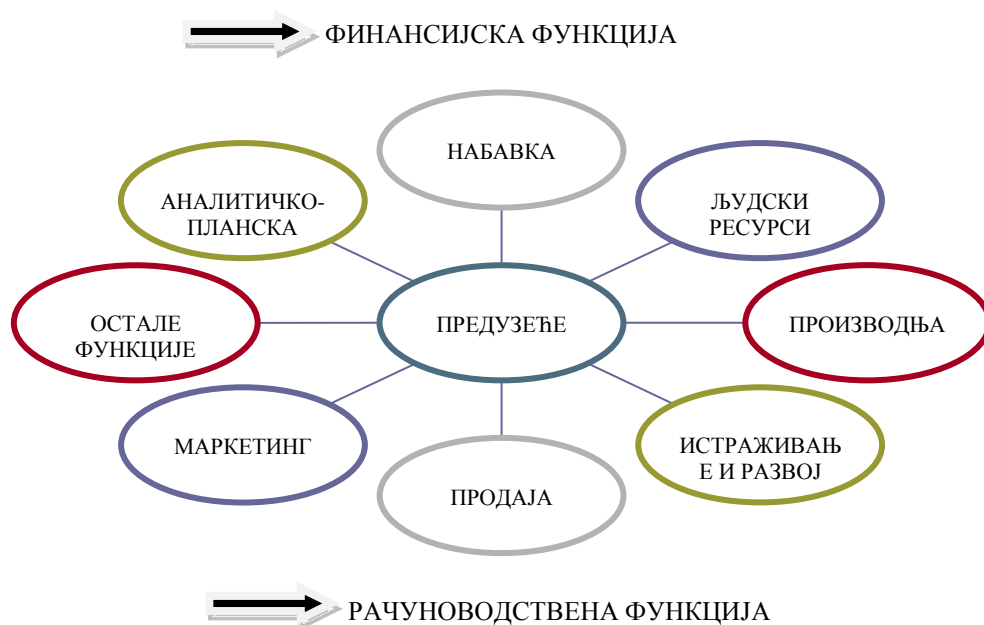
2. РАЧУНОВОДСТВЕНИ ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ КАО ПОДРШКА ДРУГИМ ПОСЛОВНИМ ФУНКЦИЈАМА

2.1. Рачуноводство као пословна функција предузећа

Пословне функције у предузећима обављају додељене улоге, сходно дефинисаним циљевима предузећа, и више од тога, сходно главној стратегији, пословним и функционалним стратегијама.

Унутар предузећа постоје различите пословне функције које су међусобно повезане и условљене. Најчешће су: производња, финансије, рачуноводство, људски ресурси, набавка, продаја, истраживање и развој, аналитичко-планска функција и маркетинг (Жаркић-Јоксимовић, Бенковић, и Милосављевић, 2013)

Слика 1. Пословне функције и процеси

Извор: Јоксимовић Жаркић, Н. Бенковић, С. Милосављевић, М. (2013). Финансијски менаџмент. Београд: Факултет организационих наука

Уколико рачуноводство представимо кроз једну од његових базичних дефиниција као науку о бележењу и класификовању пословних трансакција и догађаја, финансијског карактера и вештина састављања значајних извештаја, анализе и тумачења ових релација и трансакција као и пренос резултата онима који могу донети одлуку или дати оцену, можемо створити основну слику о задацима рачуноводства као пословне функције унутар предузећа (American Institute of CPAs, 2017).

Рачуноводство као научна дисциплина и као пословна функција унутар предузећа уважавају рачуноводствена начела и стандарде. Рачуноводствена начела представљају основна, правила за решавање различитих рачуноводствених проблема. Њих је, кроз дугогодишња ускуства билансирања у предузећу, наметнула рачуноводствена пракса, да би потом, били прихваћени и од целокупне рачуноводствене теорије. Рачуноводствени стандарди представљају конкретизована, методолошки разрађена рачуноводствена начела у циљу ефикаснијег обављања рачуноводствених активности. Реч је о теоријско-методолошким објашњењима и упутствима која се примењују у обухватању, обради, формирању и обелодањивању финансијских извештаја (Петровић и Петровић, 2016).

Да би пословање предузећа путем неометаних активности његових пословних функција било продуктивно и ефикасно, неопходно је да буде информатички подржано, у виду постојања више засебних информационих система, логично повезаних, односно интегрисано, уз постојање јединственог информационог система као што је и само предузеће јединствен пословни систем, а који би пружао рачунарску подршку елементима који унутар предузећа чине конкретну пословну функцију.

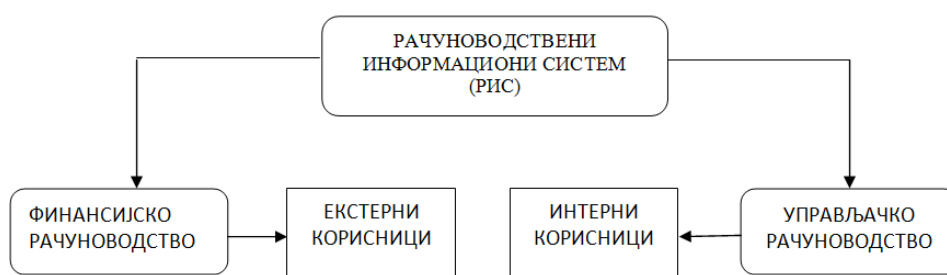
У оквиру интегрисаног информационог система предузећа, рачуноводствени информациони систем игра можда и кључну улогу зато што остварује узрочно-последичне везе са другим подсистемима. Рачуноводствени информациони систем чине интегрални делови рачуноводствене функције, али не само они (Петровић и Петровић, 2016).

Рачуноводствени задаци су интерно и екстерно оријентисани. Интерни задаци рачуноводства везани су за документовање и контролу пословања предузећа кроз вредносно и количинско обухватање економских догађаја унутар предузећа, и обезбеђење информација потребних за управљање основним и обртним средствима предузећа, односно планирање различитих активности везаних за планирање стања имовине предузећа и одржавања његовог рентабилитета. Екстерни

задаци рачуноводства везани су за испуњење законске обавезе у виду полагања рачуна и информисања екстерних корисника рачуноводствених информација. Рачуноводство које за циљ има обезбеђење информативних захтева екстерних корисника је финансијско рачуноводство, док се управљачко рачуноводство бави задовољењем потреба за информацијама управе предузећа (Шкарић-Јовановић, 2013).

Дакле, информације које обезбеђује рачуноводствени информациони систем користе различити интерни и екстерни корисници. Подаци и информације финансијског рачуноводства усмерени су ка екстерним корисницима, док су информације управљачког рачуноводства намењене интерним корисницима. Слика 2 графички приказује усмереност два интегрална дела рачуноводственог информационог система ка његовим корисницима.

Слика 2. Рачуноводствени информациони систем

Извор: Петровић, Д., Петровић, Н., (2016). Финансијско рачуноводство. Београд:
Висока пословна школа струковних студија Чачак

Рачуноводствени информациони систем сачињен је од људи, опреме односно уређаја који према процедурама и рачуноводственој методологији прикупљају податке о економским променама на имовини предузећа, те проверавају њену истинитост односно валидност, врше њихову класификацију и обраду, стварајући потребне извештаје за кориснике. Активност људи запослених у рачуноводству на стаје овде, већ је неопходно спровести потребне анализе и интерпетирати добијене резултате да би били разумљивији.

2.1. Значај компјутеризованих информационих система за пословање организације

У предузећима обично постоји неколико информационих система, као засебних сегмената, али неретко имамо појединачне системе интегрисане у један јединствени. Информациони системи у предузећу

прате пословне функције и процесе, па стога имамо нпр. производни информациони систем, маркетиншки, људских ресурса, финансијски, рачуноводствени и други, а према представљеним пословним функцијама. Рачуноводствени информациони систем је од изузетне важности за функционисање предузећа, законско извештавање о стању и успеху, као и за доношење оптималних пословних одлука.

Информациони системи данас играју важну улогу у ефикасном функционисању предузећа. Данас је поседовање валидних информација, од стране доносиоца одлука, у правом тренутку есенцијално за доношење благовремених и исправних пословних одлука. Управљање предузећем стога захтева добар информациони систем који би му обезбедио управљачке информације за потребе стратешког планирања, контроле управљања и текућег пословања. У питању су информације које покривају целокупну област управљања пословањем као и управљање управо појединим функцијама и процесима. Уколико функције засебно прикупљају селектују и засебно обрађују податке сходно својим потребама, добијамно велику количину неконзистентних и неупоредивих података, неблаговремено обрађених, али и скувих. Оно што је сваком предузећу неопходно јесте управо интегрисан управљачки информациони систем као интегрално, структурирано јединство људи, уређаја као и методологије (Жаркић Јоксимовић, 2008).

Саставни и есенцијални делови компјутеризованог информационог управљачког система су и софтвери, хардвери и телекомуникације (Балабан, Ристић, Ђурковић, Трнинић, и Тумбас, 2008).

Захваљујући поседовању хардвера, софтвера и адекватних информационих система са свим његовим елементима, разумеју се подаци, који коришћени у облику у ком се јављају, чак и уз огромну експертизу и аналитичност његових корисника, нису довољно учинковити као што су процесуирани подаци претворени у информације, сходно потреби интерних и екстерних корисника. Аутпути компјутеризованог информационог система интерним корисницима не служе само за доношење пословних одлука, већ и за спровођење различитих нивоа контроле над пословањем у смислу сагледавања успешности реализованих и планираних задатака, остварењу задатих и остварених пословних циљева и контроли у смислу валидности података.

Исти је случај и са рачуноводственом функцијом, односно рачуноводственим информационим системом. Био засебан или интегрисан у јединствен информациони систем, рачуноводствени информациони систем мора бити компјутеризован. У пракси често срећемо управо оваке компјутеризоване рачуноводствене информационе

системе, а ретко некомпјутеризоване. Ефикаснији и ефектнији су аутпути компјутеризованог рачуноводственог информационог система услед своје брзине и прецизности, и корективних мера које служе за лакше пристиптивање запослених који уносе податке о економским променама у овакав систем.

Дакле, стављамо предност над компјутеризованим информационим системима, у односу на некомпјутеризоване, и предност интегрисаног (управљачког) информационог система у односу на поседовање засебних информационих система за сваку пословну функцију појединачно.

3. РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ГРЕШКЕ И РАЧУНОВОДСТВЕНЕ ПРЕВАРЕ

3.1. Рачуноводствене грешке

Међународни ревизорски стандард (ISA 240) односно MCP 240 Одговорност ревизора (у току ревизије) за преваре у ревизији и финансијским извештајима, одређује појам грешке, правећи разлику између грешке и проневере (IFAC, 2017).

Грешка (енг. *Error*) се у MCP 240 одређује као ненамеран погрешан исказ у финансијским извештајима укључујући изостављање износа или обелодањивања као што су: грешке у прикупљању и обради података из којих се састављају финансијски извештаји, погрешне рачуноводствене процене које настају услед превида или погрешног интерпретирања чињеница и грешке у примени рачуноводствених начела која се односе на процењивање, признавање, класификацију, приказивање и обелодањивање према Међународним стандардима ревизије Савеза рачуновођа и ревизора Србије (2006).

Стога рачуноводствене грешке представљају пропусте, омашке и погрешне исказе у вођењу пословних књига и састављању финансијских извештаја, које су резултат случајне, ненамерне активности онога ко је грешку направио. Најчешће грешке у рачуноводству се појављују услед погрешних основних математичких операција као што су сабирање и одузимање, али и често услед погрешног избора конта за књижење економских промена, потражних и дуговних страна, те услед неадекватне примене рачуноводствених политика и слично.

Грешкама у рачуноводству се бави и Међународни рачуноводствени стандард МРС 8 – Рачуноводствене политике, промене рачуноводствених процена и грешке, одређујући појам материјално

значајног изостављања или погрешно исказивања ставки као и појам грешака: „Грешке из претходног периода су изостављени или погрешно исказани подаци из финансијских извештаја ентитета за један или више периода који произилазе из неупотребљавања или погрешне употребе поузданих информација које:

- су биле доступне када су финансијски извештаји за дате периоде били одобрени за издавање; и
- за које се могло разумно очекивати да буду добијене и узете у обзир при састављању и презентацији тих финансијских извештаја“ („МРС 8“, 2010).

Грешке, и крималне радње, иако различите по намери њиховог настанка, имају и сличности. Заједничка им је могућност проузроковања материјално погрешних приказа у финансијским извештајима што може утицати на доношење погрешних економских одлука на бази погрешно приказаних финансијских извештаја.

Рачуноводствене грешке могу бити уочене и преправљене али је важно да се то деси пре него што проузрокују доношење погрешних економских одлука, и штету за предузећа која проистиче из оваквих одлука.

3.2. Рачуноводствене проневере

Проневере, односно преваре анализаране у овом раду односе се на различите материјално-финансијске намерне малверзације са новцем или рачуноводственом евиденцијом и финансијским извештајима односно проневере на копроативном нивоу. Терминолошки, незаконите активности попут ових које су предмет истраживања овог научног рада, различито се означавају у нашем језику, а представљају превод са енглеске речи *“fraud”*, те се стога етимолошки сусрећемо са проневерама, преварама, крађама, злоупотребама, утајама... Међународни ревизорски стандард („ISA“ 240) односно MCP 240 Одговорност ревизора (у току ревизије) за преваре у ревизији и финансијским извештајима, одређује појам криминалних радњи и њихове карактеристике (IFAC, 2017).

Крималне радње, односно проневере су: „намеран акт извршен од стране једног или више лица из редова руководства, оних који су одговорни за управљање, запослених или трећих лица који укључује коришћење преваре (обмане) за стицање неправедне или противправне користи.“ („Међународни стандарди ревизије“, 2006)

У овој дефиницији уочавамо да је у питању намеран акт, јер се крималне радње врше са одређеном намером и претпостављају постојање мотива, могућности за вршење крималних радњи и отсуства интегритета. Такође, из дефиниције криминалних радњи уочавамо да криминалну радњу може извршити појединац или група у предузећу, или трећа лица. Криминалне радње се обављају у тајности, а за последицу имају погрешан приказ у финансијским извештајима. (Тиса, 2003)

Према Извештају за нације Асоцијације сертифицираних испитивача превара, из 2016 године (Association of Certified Fraud Examiners, 2016) у просеку предузеће изгуби 5% својих прихода у току године услед рачуноводствених превара. Што дуже превара траје, то су већи финансијски губици по предузеће. Значајани методи прикривања превара у организацији, према овој студији базираној на анализи преко 2.410 појединачних случајева превара, јављају се, према учесталости својих појава као:

- креирање нових физичких докумената
- мењање постојећих
- измена трансакција у рачуноводственом систему
- креирање преварних трансакција у рачуноводственом систему
- уништавање физичких докумената
- мењање електронских докумената или фајлова
- креирање лажних промена у дневнику и главној књизи
- мењање података у билансима
- мењање потраживања и обавеза
- брисање електронских докумената или фајлова
- брисање целокупних трансакција у рачуноводственом систему
- мењање записа у дневнику и главној књизи
- брисање записа у дневнику и главној књизи и друго.

Предузећа су стога заинтересована за детекцију криминалних рачуноводствених радњи док су још у повоју, како би се смањио њихов негативан утицај по имовину, приходе и имиџ предузећа.

3.3. Коришћење информација финансијског рачуноводства за форензичко рачуноводство и форензичку ревизију

Рачуноводство и рачуноводствени информациони систем имају важну улогу у расветљавању незаконитог понашања запослених или организованих група у одређеним активностима које имају материјалне и правне последице. Такође су организоване рачуноводствене

евиденције важне и за обезбеђење инпута форензичким рачуновођама и ревизорима и свесрдна помоћ у решавању судских спорова између различитих правних субјеката у спору (Лекић, 2016).

Форензички ревизори крећући од става да истраживање превара има другачији приступ у односу на финансијску ревизију, користе различите алате за форензичку анализу, а међу њима често је коришћен и Tableau TD3 Touch Screen Forensic Imager као и Access Data FTK Imager (Simeunović, Grubor, i Ristić, 2016).

Такође, за откривање рачуноводствених превара, форензичари често користе и Genetic Algorithm (GA) и MARLEDA модерну процену дистрибуције алгорита ЕДА (Alden, Bryan, Lessley, и Tripathy, 2012).

Финансијски ревизори у свом раду обраћају пажњу на ревизорски траг, као и на материјално значајне грешке. У компјутеризованом рачуноводственом окружењу потребно је поседовати знања и вештине ревизије, али и за компјутерски криминал и дигиталну форензичку истрагу. Како не постоји једна професија која обједињује сва ова знања и вештине, у питању је посао за више занимања односно стручњака ангажованих на истом послу-откривању превара (Simeunović, Grubor, i Ristić, 2016).

Рачуноводствени подаци, односно информације које пружа рачуноводствени информациони систем, добра су основа за лакше и ефикасније спровођење анализа форензичких рачуновођа и форензичких ревизора, једнако као и за интерне контроле и интерну ревизију

4. ЗАКЉУЧАК

Свако предузеће дефинише циљеве свог пословања и његове обресе сходно условима пословања у одређеном привредном амбијенту у ком се одвија производња производа односно услуга предузећа и њихова продаја односно реализација. Уколико посматрамо само тржишни систем привређивања, циљ предузећа је остваривање оптималног позитивног финансијског резултата, уз измирење својих обавеза према добављачима, носиоцима власти, носиоцима заједничких послова и слично. Остваривање пословних циљева предузећа претпоставља и евидентирање економских догађаја, као и података о приходима и расходима предузећа.

Управо у евидентирању економских догађаја, и обезбеђењу информација о економској активности предузећа за интерне кориснике ових информација, повећава се ефикасност менаџмента овог предузећа.

Обезбеђењем информација екстерним корисницима, испуњава се законска обавеза предузећа, са једне стране, али и подаци за макроекономске агрегате, с друге.

Рачуноводствени информациони систем је управо важан за остваривање ових циљева. Њега чини скуп пре свега, људи и опреме који према унапред предефинисаним процедурама, односно усвојеној методологији врше прикупљање података о економским променама које су настале на имовини конкретне пословне организације, врше валоризацију односно проверу њихове тачности, класификују их, обрађују, креирајући при том потребне анализе и извештаје за кориснике, интерпретирајући их како би били разумљивији. У пракси можемо срести компјутеризоване и не-компјутеризоване рачуноводствене информационе системе. Сваки од њих интерним и екстерним корисницима обезбеђује потребне информације и извештаје и стога испуњење законске обавезе ентитета, као и помоћ у доношењу пословних одлука, али су несумњиво тачнији, ефикаснији и ефектнији управо аутпути компјутеризованог рачуноводственог информационог система.

Сведоци смо добрих пословних пракси предузећа која су уврстила у своје пословање информационе технологије. Захваљујући информационим технологијама, предузећа контролишу своје радне процесе и аутпуте свог рада. Различити хардвери, софтвери и информациони системи, нашли су своје место у раду многих, а можемо слободно рећи и свих предузећа које остварују одличне пословне резултате и изванредан успех на тржиштима на којима послују.

Рачуноводствене грешке јављају се као ненамеран акт и резултат људских грешака у евиденцији односно књижењу различитих економских промена и догађаја. Са друге стране, ако крећемо од намере, са друге стране имамо намерне радње које праве различити учесници у пословном животу предузећа, управљању и различити корисници рачуноводствених информација, познате и као „криминал белих окровратника“.

Да би се уочиле рачуноводствене грешке као и преварне радње, неопходно је поред поседовања довољног броја стручних и етичних људи у организацији на различитим нивоима, извршилачким и менаџерским, односно управљачким, али и поседовање доброг компјутеризованог рачуноводственог информационог система, који би на прави начин пратио рачуноводствену пословну функцију предузећа.

Пружањем рачуноводствених података и информација интерним корисницима остварује се континуитет у пословању, а пружање

рачуноводствених података и информација екстерним корисницима постиже се испуњење законске обавезе предузећа у виду обелодањивања финансијских извештаја. Подаци финансијског рачуноводства основ су за интерну и екстерну финансијску ревизију, као и за релативно нов вид екстерне ревизије-форензичку ревизију.

На основу секундарних истраживања и анализа спроведених у овом научном раду, износимо закључке који потврђују почетну хипотезу којом је препостављена већа учинковитост компјутерски базираних рачуноводствених информационих система у смањењу броја и обима рачуноводствених грешака и лакшем детектовању рачуноводствених превара од стране рачуновођа, интерних и екстерних финансијских ревизора као и форензичких ревизора.

РЕФЕРЕНЦЕ

1. Alden, M.E., Bryan, D.M., Lessley, B.J., Tripathy, A. 2012. Detection of Financial Statement Fraud Using Evolutionary Algorithms. *Journal of Emerging Technologies in Accounting* [e-journal], 9(1): 71-94. Available through: American Accounting Association website <<http://aaapubs.org/doi/abs/10.2308/jeta-50390?code=aaan-site&journalCode=jeta>> [Accessed 5 April 2017]
2. Association of Certified Fraud Examiners, 2016. *Report to the nations: 2016 global fraud study*. [Online] Available at: <<http://www.acfe.com/rtn2016.aspx>> [Accessed 14 April 2017]
3. American Institute of CPAs. Available at: <<http://www.aicpa.org/Pages/default.aspx>> [Accessed 5 April 2017]
4. Балабан, Н., Ристић, Ж., Ђурковић, Ј., Трнинић, Ј., & Тумбас, П. 2008. *Информационе технологије и информациони системи*. Суботица: Универзитет у Новом Саду, Економски факултет у Суботици.
5. Жаркић Јоксимовић Н, Богојевић Арсић, Н., 2012. Рачуноводство. Београд: Факултет организационих наука.
6. Жаркић Јоксимовић, Н., 2008. *Управљачко рачуноводство, рачуноводство за менаџмент*. Београд: Факултет организационих наука.
7. Жаркић Јоксимовић, Н., Бенковић, С., Милосављевић, М. 2013. *Финансијски менаџмент*. Београд: Факултет организационих наука.
8. IFAC - *Међународни стандарди ревизије*, превод. 2006. Београд: Савез рачуновођа и ревизора Србије

9. Јовановић-Шкарић, К., 2016. *Финансијско рачуноводство*. Београд: Економски факултет.
10. Лекић, Ж. 2016. Значај форензичког рачуноводства у расветљавању криминалних активности и решавању спорова између привредних субјеката. *Безбедност*, 58(1), 146-166.
11. International Federation of Auctontants, 2017. *The Clarified Standards* [Online] Availible at: <<https://www.iaasb.org/clarity-center/clarified-standards>> [Accessed 5 April 2017]
12. Међународни рачуноводствени стандард - МРС 8, *Рачуноводствене политике, промене рачуноводствених процена и грешке* ("Сл. гласник РС", бр. 77/2010)
13. Петровић, Д., Петровић, Н., 2016. *Финансијско рачуноводство*. Београд: Висока пословна школа струковних студија Чачак.
14. Радовановић, Р., Јовановић-Шкарић, К., 2008. *Финансијско рачуноводство*. Београд: Универзитет у Београду - Економски факултет.
15. Simeunović, N., Grubor, G., Ristić, N. 2016. Forensic accounting in the fraud auditing case. *The European Journal of Applied Economics*, 13(2), 45-56. doi:10.5937/ejae13-10509
16. Tica, J., 2003. Kriminalne radnje i greške. *Industrija*, 31(1-2), str. 93-104.

Рад је примљен: 02.06.2017.

Прихваћен за објављивање: 28.06.2017.

Received: 02 June, 2017

Accepted: 28 June, 2017